

"אף על פי שלא ראוהו

- 'אמרו ראינו'

ביאור נפלא בסוגיא תמוהה במסכת ראש השנה • מקורו של הביטוי
 "דוד מלך ישראל חי וקיים" • ההכרזה "יחי המלך" דוקא לאחר ג' תמוז
 מגלה את מציאותו של מלך המשיח בעולם • זאת כשם שהכרות העדים "ראינו"
 - "אע"פ שלא ראו", פועלת את קידוש החודש

הרב שלום דובער הלוי וולפא

מוצאים בשיחות לא רק "רמוז או רמז דרמז"
 אלא דברים מפורשים וברורים.

ואף שאותו אחד המערער על האמונה
 התמימה – באמת חושש קצת, ומבקש: "אל
תענה לי ב.. הוכחות מלקוטי שיחות"... הנה
 לזה כבר אי אפשר להסכים, ולכן נביא כאן
 כמה ציטוטים מדבריו של הרבי שליט"א מלך
 המשיח בענין זה משנות תש"י-א, והבוחר
 יחליט האם יש בדברים אלו מקור לכך,
 שהמציאות דגי תמוז יכולה להיות דמיון, או
 לא:

וכך אומר הרבי בשי"פ זכור תשי"י:
 "המאורע שאירע .. אינו אלא לעיני בשר שלנו,
 ואינו אלא נסיון בלבד (אחד הנסיונות דחבלי
 משיח שצריכים להיות קודם ביאת גואל
 צדק) שכל ענינו הוא שמעלים ומסתיר על
 האמת". וממשיך שעי"י שעומדים בנסיון:
 "דוחים ומבטלים ההעלם וההסתור ומתגלה
 האמת... ונזכה תיכף להתראות עם הרבי בעיני
 בשר, והרבי יוליכנו אל הגאולה". ועדיין
 בשיחת יו"ד אדר תשי"י: "אצל הרבי אין

שבכתב, לא בתורה שבעל פה, לא בגמרא ולא
 במדרשים, לא בקבלה ולא בחסידות, לא
 בספרי חקירה ולא בספרי פילוסופיה (בלי עין
 הרע איזו בקיאות...), היא כל כולה המצאה
 חדשה ממש, של ממצאים חדשים". ובמכתב
 אחר מסכמים: "להמצאה המשונה הזאת אין
 שום מקור בקדושה. אין לזה שום רמז או רמז
 דרמז. לא בלקוטי שיחות ולא בשום מקום
 אחר בחסידות".

הוא ציטט גם דברים שאמר אחד
 המשפיעים: "מדובר כאן בהמצאת שיטה
 חדשה שלא שמעו אבותינו ואבות אבותינו...
 שמה שקרה במציאות וכולם רואים, אין זה
 אלא דמיון ואחזית עינים בלבד.. אין שום
 בסיס בחסידות וביהדות בכלל לשיטה
 המופרכת הזאת".

בל כנראה שאני"ש והתמימים
 עשויים מחומר כזה, שהמילים
 היפות האלו אינן "עובדות" עליהם.
 הם דוקא כן בקיאים בשיחות של הרבי, והם

בימים אלו של העלם והסתור הכי
 גדול, נוהגים חסידי חב"ד שיי לצרף
 את התואר והברכה "שליט"א" לשמו
 הקדוש של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח,
 ולהכריז השכם והערב בהתלהבות הכי גדולה
 "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם
 ועד".

לצערנו ישנם בין אנ"ש היקרים שיי, כאלו
 העומדים מהצד, וכואבת להם האמונה
 הפשוטה של של קהל עדת החסידים
 והתמימים שיחיו, ובמיוחד הדור הצעיר שגדל
 בתקופה זו של "מוצאי שביעית" (סיום דור
 השביעי) שבה "בן דוד בא", החדורים במה
 שלימד אותם נשיא הדור מלך המשיח הנקרא
 בשם זה.

וכך היה מי שכתב: "ההמצאה הזאת
 שמציאות יכולה להיות דמיון, היא שיטה
 חדשה שהומצאה על ידי כמה ממצייאים אחרי
 גי תמוז תשנ"ד. מאז בריאת העולם ומתן
 תורה ועד היום, איש מעולם לא שמע על
 האפשרות הזאת. אין לה שום רמז לא בתורה

חילוק בין המעמד ומצב שהיה לפני זה למעמד ומצב עתה". ובשיחת ליל שמחת תורה תשי"א קודם הקפות: "האמת היא שיימשה לא מת" (סוטה יג, ב. זח"א לו, ב), וי"מה להלן עומד ומשמש במרום, אף כאן עומד ומשמש במרום" (סוטה שם). ולא רק במרום, אלא גם כאן למטה... ובכך זה יכולים לילך להבתי כנסיות, ולבאר ליהודים שפוגשים שם, שבאמת משה לא מת ואין שום שינוי – באם יתקבלו הדברים, מה טוב, ובאם יש שאלות וקושיות, הרי כשילד שואל קושיא אצל המלמד, והמלמד אינו יודע מה להשיב, סוטר לו על לחיו ואומר לו כשתגדל תבין... כך יש לומר גם לאותו יהודי ששואל שאלות: "זוהי המציאות, גם אם אתה אינך מבין".

ובשיחת ט"ו תמוז תשמ"ה (ציטוט מסליל ההקלטה): "הרבי חי בגשמיות בעולם הזה הגשמי והחומרי שלושים וחמש שנה (היינו מאז יו"ד שבת תשי"ג), ובכל רגע ורגע מהם הוא מתחזק ונעשה יותר בריא, יותר רענן ויותר חי ("גיזונטער פרישער און לעבעדיקער"). שום רב, שום עורך דין ואף אחד לא יוכל לשנות את העובדה הפשוטה והברורה.. שהוא בחיים".

וכמובן שהשאלה הצינית דאי"כ למה אין אנו עומדים בתור לקבל דולרים וכו', אינה על אמונתו של קהל עדת החסידים, אלא על השיחות הני"ל. והתשובה היא פשוטה. על כל אחד מהחסידים לעמוד בנסיון ולדעת בהרגשתו את האמת, כפי שמבטא אותה הרבי בשיחות הני"ל, ובמילא עליו לעשות את כל התלוי בו ובהתנהגותו, כתוצאה מאמונה והרגשה זו, כולל את ההכרזה "יחי אדוננו כו"י שמוסיפה בחייו של המלך ובהתגלות החיים הנצחיים. אבל כל מה שאינו תלוי בנו, וקשור בעוה"ר להעלם ולהסתור ד"נגלה ונכסה", על זה יש רק לבקש מהקב"ה שיבטל את ההעלם ויגלה את הרבי מלך המשיח לעיני בשר.

והרי גם הרבי עצמו אומר בשיחה הני"ל, שעיי שעומדים בנסיון (ויודעים ש"זוהי המציאות" האמיתית, גם אם אין מבינים זאת), הנה עייז מבטלים את ההעלם ומגלים את האמת. ובמילא עומב, שההתעקשות של מאן דהו שלא לעמוד בנסיון, להרגיש ולהדגיש דוקא את ה"מציאות" הנראית לעין, ולהפיץ רעיונות כפריים אלו בחב"ד ומחוצה לה, כמובן שאינה תורמת לביטול ההעלם (בלשון המעטה).

כנראה שאנ"ש והתמימים עשויים מחומר כזה, שהמילים היפות האלו אינן "עובדות" עליהם. הם דוקא כן בקיאים בשיחות של הרבי, והם מוצאים בשיחות לא רק "רמז או רמז דרמז" אלא דברים מפורשים וברורים. ואף שאותו אחד המערער על האמונה התמימה – באמת חושש, ומבקש: "אל תענה לי ב.. הוכחות מלקוטי שיחות"... הנה לזה כבר אי אפשר להסכים

חייה בירח ז"ל איכסי", כדי שיוכלו לקדש את חודש תשרי באותו הלילה.

אמנם הדבר דורש ביאור, שהרי אם ראו את הלבנה ביום כ"ט, לא יוכלו לכאורה לקדש את החודש בלילה (גם אם הלבנה אכן תעלם מיד אחרי שאמר לה "זיל איכסי"), כיון שיש לנו עוד כלל (ר"ה כ, ב) ש"יכ"ד שעי מכסי סיהרא" (הירח נעלם בסוף החודש למשך 24 שעות). ואי"כ לא יתכן שיראו את הלבנה החדשה במוצאי יום כ"ט, לאחר שהיא נראתה באותו היום. והרי צריך לקדש את הלבנה על פי הראיה.

ומבאר רש"י, שהגמרא הזו היא בשיטתו של רבי יוחנן (לעיל כ, א) שאמר: "מאיימין על העדים (שיעידו) על החודש שלא נראה בזמנו (בכדי) לקדשו (כשיש צורך לחסר את החודש הקודם ולקדש עתה את החודש החדש), שאף על פי שלא ראוהו (שהעדים לא ראו את הלבנה החדשה) יאמרו ראינו". וגם כאן רצה רבי חייא לאיים על עדים שיעידו ויאמרו שהם ראו את הירח החדש, והתכוין לקדש על פיהם את ראש חודש תשרי. ואכן כך עשה כששלח אותו רבי לקדש את החודש ב"עין טב".

ובזה מבאר רש"י (בפירושו הראשון) את הטעם שרבי ורבי חייא לא קדשו את החודש במקומם, אלא ב"עין טב" דוקא. כיון שרבי היה חושש שירננו עליו אנשי המקום, על צורת הקידוש הזו, שהרי הם ראו את הלבנה ביום כ"ט והם יודעים שלא ניתכן ראיית הלבנה בלילה זה. ולכן שלח את רבי חייא ל"עין טב", כדי לסלק את תלונתם ממנו.

ומה שביקש רבי לשלוח לו סימן "דוד מלך ישראל חי וקיים", מבאר רש"י שזהו משום שדוד נמשל כלבנה, שנאמר בו (תהלים פט, לח) כסאו כשמש נגדי כירח יכון עולם.

ב עומדינו בערב ראש השנה, אפשר למצוא מקור נפלא לאמונתם של קהל עדת החסידים, בסיפור מדהים שקרה ביום כ"ט באלול לפני כ-1800 שנה, והמסופר במסכת ר"ה כה, א. וסיפור זה הוא גם המקור בחז"ל לביטוי הידוע "דוד מלך ישראל חי וקיים".

וז"ל הגמרא שם: "רבי חייא חזייה לסיהרא דהוה קאי בצפרא דעשרים ותשעה (רבי חייא ראה את הירח הישן של סוף חודש אלול, בבוקרו של יום כ"ט באלול). שקל קלא פתק ביה (לקח רבי חייא גוש אדמה וזרק לעבר הירח בסימן של תוכחה). אמר, לאורתא בעינן לקדושי בד, ואת קיימת הכי, זיל איכסי (אמר רבי חייא, אנו רוצים לקדש הלילה את חודש תשרי עם הלבנה החדשה, ואתה הירח הישן עדיין נמצא כאן, לך ותעלם). אמר ליה רבי לרבי חייא, זיל לעין טב וקדשיה לירחא, ושלח לי סימנא: דוד מלך ישראל חי וקיים (אמר לו רבינו הקדוש לרבי חייא, לך למקום שנקרא "עין טב" ושם תזמן את בית הדין ותקדשו בלילה הזה את ראש חודש תשרי. ולאחר שתעשה כן, שלח לי סימן על כך, והסימן יהיה במילים: דוד מלך ישראל חי וקיים)".

רש"י מבאר, שרבי חייא וחכמי הדור החליטו, שבאותה שנה מוכרחים לחסר את חודש אלול, שיהיה רק כ"ט יום, כי אם לא היו עושים כן היה יוצא שיום הכיפורים יחול סמוך לשבת (ואז יש בעיה שאי אפשר לקבור מתים במשך יומיים, ויש בכך בזיון המת). ולכן רצה רבי חייא לקדש את החודש באותו לילה של מוצאי כ"ט באלול. אמנם כאשר ראה את הירח הישן בבוקר, חשש שימשיכו לראות אותו גם בלילה, ואז לא יוכלו לקדש את החודש, לא באותו לילה וגם לא למחרת ביום, כי יש כלל (ר"ה כ, ב) ש"צריך שיהיה לילה ויום מן (הירח) החדש". ולכן התרה רבי

אמנם סיפור זה תמוה עד למאד. שהרי כל מה שבית דין נצטוו לחשב "בדרכים שהאצטגנינין מחשבין בהם" את מועדי ומקום ראיית הלבנה, הוא בכדי שיוכלו לחקור היטב את העדים: "כיצד ראיתם אותה בצפון או בדרום, להיכן היו קרניה נוטות, כמה היתה גבוהה בראיית עיניכם וכמה היתה רחבה... ואם לא נמצאו דבריהם מכוונים אין מקבלין אותם" (רמב"ם הלכות קדוש החודש פ"ב הי"ד). וא"כ איך יתכן שיבואו הבי"ד **ביוזמתם** ויאיימו על עדים להעיד **עדות שקר** ח"ו שראו את הירח, למרות שהדיינים יודעים **שלא יתכן כלל** שהירח יראה בלילה זה.

וביותר קשה מה שכתב בפירוש רבינו חננאל, שהסימן ששלח לו "דוד מלך ישראל חי וקיים" פירושו הוא, **ש"נתקיימה ראיית הלבנה בעולם"**. ולכאורה הרי שניהם, גם רבי וגם רבי חייא היו יודעים היטב, שלא יתכן כלל שנתקיימה ראיית הלבנה.

וגם צריך להבין, מדוע נתחדש הפתגם "דוד מלך ישראל חי וקיים", רק בסיפור מור זה של רבי ורבי חייא. והרי מאחר שדוד נמשל לירח היה אפשר לכתוב כן בקשר לקידוש הלבנה בכלל, ולא דוקא במאורע זה (וכמו שפוסק הרמ"א בהלכות ראש חודש סימן תכו ס"ב: "ונוהגין לומר (בקידוש לבנה) דוד מלך ישראל חי וקיים, שמלכותו נמשל ללבנה". ולהעיר מפירוש מהר"ע חיות כאן, וחדא"ג מהרש"א לסנהדרין לח, א).

עוד צריך להבין, למה לא היה יכול רבי חייא לשלוח לרבי עם שליח נאמן בפירוש, שקידש את החודש (והרי גם ע"פ הפירוש השני של רש"י "שגזרו גזירה במקומו שלא יקדשו את החודש", הלא בעין טב היה מותר לקדש, וא"כ היה שולח לו בפירוש שקידש החודש בעין טב. ובכל אופן הרי זהו מילתא דעבידא לגילויי, שרבי חייב לפרסם הקידוש במקומו, שידעו הכל שיום זה נקבע לראש השנה). וא"כ למה אמר לו לשלוח סימן בכלל, וסימן זה דוקא.

יש לומר בכל זה, דהנה ה"פני יהושע" ביאר הטעם שמאיימין על העדים על החודש שלא נראה שיאמרו ראינו: "דהיינו לאחר שע"פ החשבון ראוי לראות, וכיון דהא דמצוה לקדש ע"פ הראיה **לא מעכב לענין הקביעות** (והוא רק) למצוה בעלמא, ולעת הצורך שפיר יכולין לעשות כן (לקדש ע"פ החשבון), ולא הוי דבר שקר (שאומרים "ראינו") **דידיעה הוי כראיה**".

והנה ידוע שאמיתית המולד הוא דוקא בעת הכיסוי וההעלם של הלבנה. שדוקא בזמן ההעלם נעשה **"יחוד שמשא וסיהרא"**. ומבואר בדא"ח שההעלם והביטול של הלבנה הוא הגורם שתקבל אז הארה חדשה מן השמש. וגם בגשמיות ידוע שדוקא בזמן ההעלם נמצאת הלבנה במקום הכי קרוב לשמש. והמולד הוא מיד לאחר רגע ה"קבוץ" האמיתי שאז הם קרובים ביותר. אבל מולד זה אינו נראה, כי לפחות כ"ד שעות מיכסי סיהרא (וראה בכל זה "תורה אור" יתרו סז, ג. "אור התורה" שם ע' תשפו, תתע-א. אוה"ת בראשית ט, ט, ועוד מבואר בהמשך "והרחים" לאדמו"ר מוהרי"ש ע"י סג ואילך ובד"ה ויאמר לו יהונתן תרני"ה, שכן הוא בדיוק במלכות דוד, שדוקא ע"י **"כי יפקד מושבך" ההעלם והביטול**, נעשה **הגילוי והלידה** – **"ונפקדת"**. וכן הוא במאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א ד"ה ויאמר לו יהונתן תשכ"ח, שביטול הלבנה מגיע בבחי' הכתר שלמעלה מהשתלשלות, וע"י נמשך הפקידה. ובשיחת ש"פ שמיני תנש"א, שהפקידה היא **"זכרון וגילוי מלכות בית דוד, ועד לשלימות בזה דוד מלכא משיחא בנאוה האמיתית והשלימה"**.

והנה כאשר יש צורך לקדש את החודש "לצורך", וכמו שהיה בזמן הסיפור הנ"ל, ואי אפשר לקדשו ע"פ ראייה גשמית, כי הלבנה עדיין **אינה יכולה להראות**, הנה אז נתנה התורה רשות לבי"ד לקדש החודש ע"פ ראייה של "ידיעה", וכדברי הפני יהושע **"דידיעה הוי כראיה"**.

ומהו גדר הידיעה הזו, שאע"פ שהמציאות היא שאין רואים עתה את הלבנה, ובמילא עדיין אין מולד הנראה למטה בעיני בשר, מ"מ אין ספק שהמולד הוא כבר כאן, בתוך ההעלם. ולא רק משום שעברו כבר יותר מיי"ב שעות מאז שנראתה הלבנה הישנה (ובמילא כבר היתה שעת הקיבוץ, ראה תויו"ט ר"ה פ"ב מ"ו), אלא גם מפני **שעצם ההעלם נושא בתוכו את המולד החדש, שהרי ההעלם הוא הביטול הפועל את הקיבוץ כנ"ל**.

ולכן שלח רבי את רבי חייא **"לעין טב"**, היינו למקום ששם יש עינים טובות וראיה חדה, ששם **"פוקחים את העינים"** ורואים את העיניים בפנימיותם. והוא "איים" על העדים שיתבוננו בהעלם הירח, **ובתוך ההעלם יגלו את ההארה החדשה מהשמש ואת המולד החדש**. והעדים שמעו לו והעידו עדות אמת "ראינו"! כי הידיעה היא כראיה, ובית הדין קידש את החודש ע"י עדות זו.

ואז שלח רבי חייא לרבי שאכן "נתקיימה ראיית הלבנה בעולם", כי **"ע"י העדות**

(שעיניה הוא לגלות את הנעלם, כמבואר בדא"ח) נתגלה בעולם הזה הגשמי, שאכן **יש כבר מולד הלבנה בפועל**, אע"פ שעדיין אינו נראה בראיה גשמית.

וזהו שאמר לו רבי שישלח לו הסימן "דוד מלך ישראל חי וקיים". כי גם במלכות דוד רואים את אותו הענין, שבזמן ההעלם הכי גדול, כשנפקד מושבו לא רק של ה"מלך" מבית דוד, אלא גם של ה"נשיא" שבזמן הגלות, שנשיא הדור אינו נראה לעיני בשר, ועד שנקרא בשם "סוכת דוד הנופלת" (עמוס ט, יא. **ועיין מלבי"ם** שם), ו"בר נפלי" (סנהדרין צט, ב). – מכל מקום, דוקא אז מקבל המשיח מלמעלה את הכוחות הכי נעלים. כי ע"י הביטול וההעלם נעשה "יחוד שמשא וסיהרא" ומתגלה השורש של מלכות דאצילות בכתר העליון. וזה נעשה דוקא ע"י **"כי יפקד מושבך"**, שהוא המעורר שיהיה **"ונפקדת"**.

ויש לומר שזהו דיוק הלשון "דוד מלך ישראל חי וקיים". והיינו שעל אף ההעלם אנו יודעים שדוקא עתה דוד מלך ישראל "חיי", שבעת ההעלם מקבל דוד את החיות והכחות הכי נעלים. ובמילא מובטח שהנה הנה יהיה "וקיים", היינו שהמולד יתגלה גם לעיני בשר, ויבוא מלכא משיחא להחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה בפועל ממש.

והרי הסימן ד"דוד מלך ישראל חי וקיים" בא ללמד (לענין מולד הלבנה) ונמצא למד (לענין מלכות דוד). שכשם שמצינו בעדות החודש הלאו, שכאשר העידו העדים "ראינו" ע"י ידיעתם הפנימית ("אע"פ שלא ראו"), הנה עדות זו נתקבלה ע"י בית הדין, וע"י אכן **"נתקיימה ראיית הלבנה בעולם"**, ונתקדש החודש לעיני כל. כמ"כ במלכות דוד וגילוי המשיח, שבשעה שיהודים מתעקשים לפקוח את העינים, **והם מעידים בקריאת "יחי המלך" ו"שליט"א" על מה שראו בידיעתם והרגשתם הפנימית ב"עין טב"**, הנה ע"י "נתקיימה ראיית המשיח בעולם", ובלשון כ"ק אדמו"ר שליט"א שנעשה "גילוי מציאותו של מלך המשיח". וע"י מתקדש החודש מיד עבור כל עם ישראל, ועד ל"קיימא סיהרא באשלמותא", שאור הגאולה האמיתית והשלימה מתגלה בעולם בפועל ממש, והכל מאמינים שהוא גואל חזק, ורואים בעיני בשר שהוא חי וקיים, ומכריזים לפניו "יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד".